

Відгук
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента Пирець Наталії Михайлівни
на дисертаційну роботу Гладких Дмитра Євгенійовича на тему
«Трансформація світового ринку хімічної продукції
в умовах глобальної кризи», яку представлено до захисту
у спеціалізованій вченій раді Д 11.051.03
у Донецькому національному університеті МОН України (м. Вінниця)
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні
економічні відносини

Актуальність теми дисертації

Поширеність глобалізаційних процесів у світовій економіці обумовлює їх неоднозначний вплив на всі сфери економіки. Одним з найбільш значущих негативних проявів даного явища є тісний взаємозв'язок галузей з глобальними кризами, прояви яких відчутні в усіх сферах – економічній, соціальній, виробничій тощо.

Отже, дослідження процесів трансформації всіх видів ринків з урахуванням впливу глобальної кризи є вкрай доцільним. Не є виключення ринок хімічної продукції, що свідчить про актуальність теми дисертаційної роботи, зокрема враховуючи те, що розвиток хімічної промисловості є одним з найвагоміших важелів стабілізації на світовому ринку в контексті вирішення глобальних проблем сучасності.

Наукова новизна одержаних результатів

Робота містить ряд результатів, які слід визнати науково-новими.

До найбільш суттєвих наукових результатів, що розкривають особистий внесок автора у розробку досліджуваної проблеми та характеризують новизну роботи, належать наступні:

1. Запропоновано *схему взаємозв'язку виробництва хімічної продукції з глобальними проблемами людства* – енергетичною, екологічною, охорони здоров'я, глобального потепління, бідності, проблемою продовольчої безпеки, – як втілення висновку щодо наявності такого взаємозв'язку через систему відповідних регуляторів.

2. Розроблено авторську *класифікацію компонентів ринку хімічної продукції з урахуванням складної диверсифікованої структури хімічної галузі, використання якої сприятиме формуванню багаторівневої конкурентоспроможності галузі.*

3. Обґрунтовано необхідність розробки *нової парадигми розвитку світового ринку хімічної продукції в умовах глобальної кризи, перехід до якої має забезпечити стабільну посткризову динаміку розвитку галузі, через розробку неоіндустріальної (інноваційно-інвестиційної) стратегії розвитку хімічної промисловості України, спрямованої на якісне переформатування й модернізацію застарілого виробничого потенціалу хімічного комплексу на засадах енергоефективності, інноваційної наповненості та конкурентоспроможності, яка має враховувати ідентифіковані системні перешкоди формування та розвитку національного ринку хімічної продукції в умовах глобальної кризи.*

4. Запропоновано *імітаційну модель виробництва сільськогосподарської продукції з урахуванням впливу розвитку хімічної промисловості в контексті забезпечення продовольчої безпеки з урахуванням стратегічного значення в структурі ринку хімічної продукції виробництва мінеральних добрив.*

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність та обґрунтованість викладених наукових положень, висновків та рекомендацій базується на використанні наукових праць і монографій вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріалів наукових конференцій, періодичних видань, статистичних і аналітичних публікацій

міжнародних економічних організацій, даних міжнародної та державної офіційної статистичної звітності, нормативних положень щодо розвитку хімічної галузі, результатів власних досліджень автора.

Крім того, достовірність результатів проведеного дослідження забезпечується використанням діалектичного методу наукового пізнання, а також загальнонаукових методів пізнання, зокрема теоретичного узагальнення, системного підходу, синтезу, статистичного, математичного та структурно-функціонального аналізу, системно-динамічного моделювання та ін.

За темою наукової роботи опубліковано 10 одноосібних наукових робіт загальним обсягом 4,3 д.а., у тому числі: 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,2 д.а., 6 статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 2,7 д.а.,

Публікації з достатньою повнотою відображають зміст дисертаційної роботи, автореферат відповідає її змісту.

Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) за держбюджетною темою Г-11/3 «Розвиток старопромислового регіону на засадах інноваційної стратегії та трансферу знань» (номер держреєстрації 0111U009621).

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження трансформаційних процесів на галузевих ринках в умовах глобалізації, а також у розробці науково-практичних рекомендацій щодо розвитку світового ринку хімічної продукції в контексті нівелювання наслідків глобальної кризи.

Практичне значення основних положень, розроблених у дисертаційній роботі, полягає у тому, що вони сприятимуть визначенню концептуальних напрямів трансформації світового ринку хімічної продукції в контексті протидії наслідкам глобальної кризи.

Результати досліджень, що містяться в дисертації, використано у практичній діяльності Управління міжнародного співробітництва Вінницької обласної державної адміністрації (довідка № 26-4-04/2468 від 21.01.2015 р.), Донецької Торгово-промислової палати (м. Маріуполь) (довідка № 114/06.04-04 від 12.03.2015 р.), ТОВ «Біофармінвест» (м. Київ) (довідка № 215/07-1 від 14.04.2015 р.), ТОВ «Стіролбіофарм» (м. Горлівка) (довідка № 147/07 від 16.10.2013 р.). Крім того, результати дослідження Гладких Дмитра Євгенійовича використано у навчальному процесі кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при розробці навчально-методичних комплексів і викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Міжнародна економічна діяльність України», що підтверджено довідкою № 29/01 – 08/01.13 від 19.02.2015 р., яка міститься у роботі.

Недоліки та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень та обґрунтованість одержаних результатів, необхідно вказати на наявність певних недоліків і дискусійних положень.

1. Як справедливо зазначається на с. 22, хімічна галузь має складну структурну диверсифікацію, внаслідок чого диверсифікованим є вплив на галузь глобалізаційних явищ. Одночасно додаткових пояснень потребує теза, відповідно до якої складна диверсифікація на підгалузі робить хімічну галузь нестабільною по відношенню до глобалізаційних процесів. На наш погляд, наведені твердження вступають одне з одним в протиріччя, оскільки в першому випадку диверсифікація розглядається як стабілізуючий чинник щодо проявів глобалізації, а у другому – як дестабілізуючий.

2. Розглядаючи сутність трансформаційних змін у сучасному світовому господарстві (п. 1.2), автор розглядає перетворення в економічній діяльності, еволюційний процес суспільного розвитку, надаючи детальну характеристику вказаним процесам в контексті циклічності світогосподарського розвитку. В цілому хід міркувань дисертанта заперечень не викликає, водночас поза увагою залишилась центральна ланка системи «еволюційне перетворення суспільно-економічних систем – формування постіндустріального суспільства», а саме якісні характеристики робочої сили, які зумовлюють спрямованість вказаних трансформаційних змін, що визначає характер представлених результатів як дещо незавершений. Важливість якісних параметрів робочої сили зростає у зв'язку зі зростанням вартості робочої сили як однієї з основних тенденцій розвитку світового ринку хімічної продукції (с. 127).

3. Як встановлено в результаті дослідження, на світовому ринку хімічної продукції існує три провідні ринки: Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Європейський і американський ринок (с. 63-65). Враховуючи експортоорієнтований характер хімічної промисловості України, надзвичайно важливим вбачається надання відповіді на питання щодо наявної та перспективної географічної спрямованості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних хімічних підприємств. Водночас, за виключенням певних даних щодо структури експорту мінеральних добрив (с. 111-114), відповідної інформації за текстом не наведено.

4. Якщо враховувати найбільш вдалі приклади закріплення на світовому ринку хімічної продукції, вони пов'язані зі збільшенням обсягів інвестицій у підприємства галузі. Зокрема, взірцем у даному розрізі є Китай, виробництво хімічної продукції якого за останні 12 років зросло в 6 разів саме за рахунок прямих іноземних інвестицій (с. 79). Враховуючи експортну орієнтованість вітчизняної хімічної галузі, важливим є вивчення механізму стимулювання припливу ПІІ, надання відповідних преференцій, захисту інвестицій тощо. Однак визначаючи у п.3.2 системні перешкоди розвитку національного ринку хімічної продукції в умовах глобальної кризи (с. 145), виділяючи внутрішні і

зовнішні причини (с. 146-148), визначаючи цільові види конкурентоспроможності (с. 148-150) і навіть наводячи індикативні показники розвитку ринку хімічної продукції України до 2020 р. (с. 150-151), автор жодним чином не виділяє інвестиційну складову, що є, на наш погляд, помилковим, або принаймні, достатньо серйозним упущенням.

5. На с. 104 дисертант зазначає, що вітчизняна нафтохімічна галузь володіє достатніми можливостями для розвитку, до яких віднесено такі: налагоджені ресурсні та технологічні зв'язки між підприємствами комплексу; кваліфіковані фахівці та наукові кадри; високий рівень концентрації капіталу; високий технологічний потенціал; географічне розташування, власна сировинна база. Водночас наявність викладених переваг не призвела до суттєвого зростання обсягів виробництва в галузі, що зумовлює необхідність дослідження причин наявного стану речей. Важливість ідентифікації даних причин зумовлено необхідністю визначення найбільш дієвих напрямків нівелювання впливу кризових проявів на вітчизняний ринок хімічної продукції, на чому наголошується в п. 3.1 дисертаційної роботи.

6. На с. 148-150 дисертант виділяє елементи конкурентоспроможності, досягнення яких необхідно забезпечити в контексті розвитку ринку хімічної продукції, а саме структурну конкурентоспроможність, технологічну, товарну, ринкову, цінову, інноваційну, інституційну, інвестиційну, сировинну, екологічну, енергетичну, конкурентоспроможність персоналу. У зв'язку з цим виникає питання щодо механізмів забезпечення хоча б декількох з перерахованих конкурентних переваг, оскільки навіть інноваційно-інвестиційний сценарій, який передбачає інноваційно-технологічне оновлення галузі (с. 154-155), не здатен забезпечити переважну більшість перерахованих видів конкурентоспроможності, зокрема щодо базових хімічних виробництв, зважаючи на об'єктивне зростання цін на енергоресурси та сировину.

Загальні висновки по дисертаційній роботі

Дисертаційна робота Гладких Дмитра Євгенійовича на тему «Трансформація світового ринку хімічної продукції в умовах глобальної кризи» виконана на високому науково-теоретичному рівні та є самостійною завершеною науковою роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати стосовно формування цілісного теоретико-методологічного й організаційно-аналітичного інструментарію дослідження трансформації світового ринку хімічної продукції з урахуванням впливу глобальної кризи.

Опубліковані автором дослідження наукові роботи та автореферат повною мірою відображають основні положення змісту дисертації. Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Дисертацію на тему «Трансформація світового ринку хімічної продукції в умовах глобальної кризи» виконано на належному науковому рівні, робота повністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор Гладких Дмитро Євгенійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

доцент кафедри обліку, економіки
та управління персоналом підприємства
ДВНЗ «Придніпровська державна
академія будівництва та архітектури»
МОН України (м. Дніпропетровськ),
кандидат економічних наук, доцент

Пирець Н.М.

Підпис засвідчую:

Вчений секретар ДВНЗ «ПДАБА»

Щеглова В.Д.